

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, za pol leta 2 K in za četrt leta 1 K. Naročnina za Nemejce 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plača na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravništvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se pošilja do odpovedi. — Deležniki „Katoliškega tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 v. — Uredništvo: Koroška cesta števil. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravništvo: Koroška cesta števil. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne petitvrate za enkrat 15 v, za dvakrat 25 v, za trikrat 35 v. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede popoldne. — Nezaprte reklamacije so poštnino proste.

Gospodarsko političen shod pri Sv. Vidu poleg Ptuja.

V nedeljo, dne 4. junija t. l. so napravili gospodarsko političen shod pri Sv. Vidu g. državni poslanec dr. Ploj, deželni poslanec dr. Jurtela, posestnik g. Jos. Fritsch. Oba poslanca sta poročala o svojem delovanju, ob enem pa tudi razpravljala gospodarska vprašanja. V prostorih g. Krajncina in na vrtu se je zbralo toliko, ljudstva, da je bilo veselo jih gledati! Pazljivo so poslušali govornike izražali svoje želje in pritožbe! Posebno so se posestniki pritoževali, da se dele preredko brezobrestna posojila, da kmetski posestniki dobe iz deželnega zavoda na Bregu premalo trsja, in to malo kar se da, v tako slabi kakovosti, da v vinogradu ne uspeva, med tem ko dobe razni gospodarji najboljši material! Dalje so se slišale pritožbe, da so se lanski plazovi že davno po komisijah pregledovali, da pa c. kr. namestništvo in deželni odbor sedaj počivata na „aktih“, ker se vinogradnikom v pomoč prav nič ne stori in ne ukrene.

Prav zanimive predmete je razpravljal g. Fritsch, po rodu Nemeč s Sp. Avstrijskega. On je ljudem pojasnil, da se mora mostovina na dravskem mostu v Ptuj in drugod odstraniti, da se mora pri južni železnici izposlovati postajica pri Turnišah za občine župnije Leskovec, Sv. Vid, Sv. Trojica v Halozah itd. znižati „standrecht“ na sejmišču v Ptuj; napraviti nekatere nujno potrebne ceste.

Ko so se ti predmeti razpravljali, se je od več strani naglašalo, da nasprotuje postajici v Turnišah mestni zastop ptujski, kojemu na-

čeluje „kmetski prijatelj“ župan Ornič in njegova zlahta na Bregu najbolje, da je Ornič prišel celo nad g. Šoštarica na dom, ko je zvedel da se tudi ta za postajico na Turnišah poteguje.

Iz nekega pismenega odgovora ravnateljstva južne železnice je razvideti, da je mestni zastop ptujski tako ravnateljstvu poročal, kakor da bi ljudstvo ne želelo železnice, ne postajice v Turnišah, ampak bi rajši imelo dolgo pot do železnice v Ptuj, zamudo časa in potratu denarja! Taka poročila so pač nezaslišana! Kajti tudi najbolj zabit Štajercianec, kateremu še ptujski šnops ni popolnoma možganov oslabil, ve ceniti zgubo časa in denarja za nepotrebne mostovine in dolge pote! Če je južna železnica svoje dni dovolila in napravila postajico edino le za grajščaka v Turnišah, jo bode morala napraviti za veliko število kmetskih občin, naj bode to po volji Orniču in mestnemu zastopu ali ne!

Nemeč Fritsch je klical slovenske posestnike na vztrajno delo, katero jih dovede do zmage. Mi z njim isto svetujemo! Nič straha, nič ozirov na druge, le vedno naprej za svojo korist! Poslancema se je izreklo zaupanje, vsem govornikom pa zahvala vseh navzočih.

Rusko-japonska vojska.

Vzroki poraza na morju!

Po ti za Ruse tako nesrečni bitki se navajajo različni vzroki, zakaj je bilo rusko brodovje poraženo. Eni pravijo, da je Togo rusko brodovje popolnoma presenetil, ker niso pričakovali, da bo vso japonsko brodovje na enem mestu zbrano. Drugi pripisujejo zmago Japoncev njihovim mnogoštevilnim torpedovkam. Japonci so imeli namreč okoli sto torpedovk,

Rusi pa samo osem. Najhujše izgube je res imelo rusko brodovje pri torpednih napadih prvo noč bitke. Ta vzrok ni brez podlage. Tretji vzrok pa je bil baje ta. Kakor smo poročali, je dalj časa bivalo rusko brodovje blizu obali francoske naselbine v Aziji. Tam je dobivalo od Francozov premog in živež. Ko so pa začeli Japonci in njih zavezniki Angleži žugati Francoski, in ji očitati, da s tem prelamlja mednarodno pravo, so se Francozi tega ustrašili in niso hoteli več dati brodovju kot je potrebovalo. Tudi so jim prepovedali daljno bivanje v njihovih vodah. Vsled tega je bil Roždestvenski prisiljen, vsled pomanjkanja premoga vzeti najkrajšo pot proti Vladivostoku prej kakor je nameroval predno je mogel popolnoma popraviti svoje nedostatke. Glavni vzrok pa je bil baje ta, da je zmanjkalo Rusom streljiva. Dočim so Japonci imeli blizu svoje opirališče, od koder so dobivali streljiva, Rusi svojega porabljenega streljiva niso mogli nadomestiti. Bitka je trajala dva dni in dve noči in v tem času so ruske ladje porabile skoro vse svoje streljivo.

Japonske izgube.

Po poročilih častnikov torpedovk Bodri in Brestjasni ter oklopnice Oslablja so izgubili Japonci dve oklopnici, eno oklopno križarko in tri druge križarje. Koliko je bilo pri ponočnih napadih zadetih torpedovk, tega seveda Rusi v temi niso zapazili. Pač pa se da sklepati, da so bile njihove izgube na torpedovkah velike, (čeravno pripoznavajo, da so izgubili samo tri), ker je bil torpedni napad prvo noč dvakrat odbit. Da bi se bile samo tri torpedovke potopile, je zelo čvamljivo!

Ali se bo sklenil mir?

Vsled tega za Ruse nesrečnega dogodka na morju svetujejo vsi Rusom nasprotni listi,

LISTEK.

Izdajstvo.

Povest. Spisal J. V. Starogorski.

(Dalje.)

Zastava se dvigne visoko nad množico ljudstva in nad mirno stoječimi vrstami gledalec.

„Gasilci“, nadaljuje dekan. „Gasilci, vaše ime in društvo kaže, da stojite v pomoč bližnjemu, bodisi prijatelj ali neprijatelj, vzvišen namen in želja našega Spasitelja. Blagor vam! Gasili bode pa tudi ogenj izdajalske strasti, gasili bolest domovine... Ti rod moj, mili rod slovenski. Da skončam prejačeto pesem. Sveto svojo zemljo brani, z njo vero svojo in

tvoj bode venec zmage nekrvave:

Naprej moj rod — „Naprej zastave Slave!“

Več ni mogel. Glas mu je zamrl, ljudstvo kričalo: „Živio!“ On pa je dvignil roke in blagoslavljaj množico. Kakor angelj z nebes, je stal častljiv mož na vzvišenem mestu v sijajni svečeniški obleki, krog in krog morje ljudstva in dolge vrste bliščočih čelad.

In ljudstvo je hrumelo.

Iz tega bruma in valovja se zasliši zveneče povelje.

„Pozor!“

Ravne vrste so postale silnejše.

„Desno glej!“

Glave s čeladami se zasučejo na desno, zastava se dvigne še višje in mogočno in orjaško zaplapola. Glasovi godbe pa napolnijo zrak z veliko pesmijo: „Naprej zastave Slave.“ Zastava gre kraj dolgih vrstah na levo krilo.

Vihar ljudstva je dal duška. Klobuki so leteli kvišku, šopki so padali na gasilce. Vse je bilo tako veličanstveno.

„Dvojne vrste levo kren —“

Vrste se zganejo in jeli so odhajati, mrki, kakor so bili, tako so odšli z zastavo spredi.

Koliko večje navdušenje je vzbudila ta slovesnost med ljudstvom, toliko večji strah in trepet je naraščal v srcu izdajice, nemčurjev. Vest se je budila, ali skušali so si jo oglušiti z žganjico.

Matej, ki je bil tako kruto prevaran, je jel premišljevat, kaj je prav za prav vse to. Mlad je šel v mesto, mlad se je pogubil med pogubljenimi tovariši. Ali ni rešitve? Spominja če se, kakor skozi meglo, da je hodil v domačo šolo tam slišal moliti za slovensko domovino.

V njem se je tlela iskrica domoljuba, ali tlela je globoko v zadnjem kotičku srca, malone pojemaje. Kdo jo reši, kdo ji da kuriva, da zopet vsplamti? Mlad človek se da predru-

gačiti, mlad človek lahko postane dober in koristen. Ali treba mu je najti pravo struno.

Ves obupan se je klatil okrog, klel Toni in ves svet. Ali polagoma je sprevidel, da je bil to mladostni naval, in da je bil preveč zaslepljen.

Spominjal se je tovarišev, spominjal tovarišic s katerimi je hodil v šolo. Vsi ti so se ga nekako izogibali. Ali se jih je izogibal on? Sam ni vedel prav.

Ko so blagoslavljali zastavo je videl toliko veselih obrazov, videl toliko navdušenja, a sam je bil mrtev. Videl je gasilce, mnogo svojih mladostnih tovarišev, videl tovarišice v slovenski narodni noši, kojoj so nadele nalašč za ta dan. Oj, kako so bile dražestne, bolj kot mestjanke, bolj kot Toni. Da, bolj, to je moral priznati. V njih očeh ni videl hinavščine... Obrazi sveži in tako prijazni... In pri tem je obstal neobčuten?

Ne. V njegovem srcu se je jelo gibati nekaj. Hodil je najraje sam in premišljeval. — Jel se je buditi.

Nekoč sreča Ivanka. Srečal jo je sicer že večkrat, a se ni brigal za njo.

Dekle se ga je vstrašila in zardela, ker je vedela, da je nasproten slovenskim stvarim. Hotela je mimo, a on jo nagovori.

„Kam pa tako naglo, Ivanka?“

„Domov.“

posebno angleški in ameriški, naj se sedaj sklene mir. Predsednik Zjedinjenih držav je že vprašal rusko in japonsko vlado, če bi se ne hoteli pogajati, za mir. Od obeh je dobil dovoljen odgovor, zato bo sedaj predlagati, kje se snidejo odposlaniki obeh držav in boče on sam voditi pogajanje.

K tem mirovnim pogajanjem piše tržaški dnevnik „Edinost“:

Kar se je dogodilo po vsakem večem dogodku na bojišču v vsej tej vojni, isti prizor vidimo tudi sedaj. Iz Amerike in Anglije lete v Evropo vesti o predstojajočih mirovnih pogajanjih in bližjem sklepu miru. Doslej smo bili mi dosledni v tem, da nismo verovali tem vestem iz jako dobro utemeljenih razlogov. Sicer pa priča za malo verjetnost teh vesti že okolnost, da sta ravno Rusiji sovražna Anglija in Amerika, ki imata vsikdar glavno ulogo na širjenju tucih vesti . . . Anglija je bila, ki je povzročila in uprizorila to vojno. Če se torej sedaj ista Anglija trudi za sklep miru, smemo biti uverjeni, da je prav gotovo o tem ne vodi skrb za ruske konte. Anglija ve dobro, kako stvari stoje. Ona ve, da se vzlic temu, da je Rusija na morju za dalje časa premagana in vzlic vsem dosežanjem japonskim vspehom na kopnem — ta velikanski boj mora završiti s končnim porazom japonsko armado, ako se bo ta vojna vodila vstrajno in žilavo.

Na noben način ne obstoji nikak razlog, ki bi Rusijo silil v sklep miru. Vse se suče sedaj okolu vojne na kopnem. Tu pa je položaj tak, da niti združene Japonska, Anglija in Amerika ne morejo zlomiti ruske vojne sile, to pa zato ne, ker ne morejo nikdar zadeti srca Rusije! Le pomislimo, da ta poslednja šteje v Evropi milijone izvežbanih vojakov. Le mirovno stanje iznaša jeden milijon! Istotako so viri živeža in raznih pripomočkov v neizmerni Rusiji — neizmerni, neizcrpni! Napoleon, ki je bil največji vojskovodja vseh časov, je šel v Rusijo na čelu armade, ki je boljše ni videl svet. In vzlic temu, da je imel prehoditi daljavo, ki je iznašala le $\frac{1}{10}$ one poti, ki bi jo morali prehoditi Rusije vztočno azijski sovražniki ob večnih trdovratnih bojih, — vzlic temu je Napoleon zmagoval tako dolgo, da se je končno dozmagal v svojo pogubo! Kako bi se še le godilo tisti Japonski, ki ima še jako mlado vojno, a še ta je sedaj blizu izcerpljenja!!

Nič ne sili torej Rusije v sklep miru. Če pa vendar pride do tega — česar pa za sedaj nikakor ne verujemo —, bo to usodna pogreška diplomatov. Slep miru bi dal Japonski le odduška in prilike, da dozori vojaško in politično ter podredi svojemu vodstvu vso

rumeno pleme, — 500 milijonov ljudij — in v nekoliko letih bi imela Evropa — in ne le Rusija — prestati naval in pritisk, kakoršnega ne pozna zgodovina. In tu vidimo torej, kolike nevarnosti boče izzivati Anglija za vso Evropo (v prvi vrsti pa za obsovaženo Rusijo), s svojim pritiskanjem za sklep miru. Zato ne moremo verjeti, da bi bila ruska diplomacija tako kratkovidna, da bi ob takim stanju stvari hotela sklepati mir. To bi bila neverjetna politika.

Sklep miru bi bil od strani Rusije usodna pogreška. Rusija ne sme ravno sedaj pod nobenim pogojem mirovati — tudi za kratek čas ne —, ne sme dovoliti Japonski odduška! Ona mora marveč ravno sedaj odločno izkriščati čas. Rusija mora neprestano, brez prenehljaja, razvijati svojo velikansko silo in jo metati sproti proti še le ustvarjajoči se sili sovražnika. Najizdatnejše sredstvo je neprestano vojevanje v velikem in malem zlogu. Povdarjamo posebno, da v tej vojni ne igrajo izgube na zemlji nikake vloge. Potreba je le, da se na ruski strani vodijo bitke tako, kakor se je zgodilo pri Liaojanu, kjer je sovražnik vzlic svoji zmagi imel večje izgube nego namišljeni premaganec. Ob nadaljevanju vojevanja v tem smislu morajo Japoncem viri usahnuti poprej, nego pridejo do take zmage, ki bi res porušila Rusijo in jo potisnila ob tla. Tudi ob enakih izgubah na obeh straneh mora Japoncem poprej zmanjkati nit.

Ako bi smeli mi dajati Rusiji nasvete, bi jej sedaj, po bitki v Korejski cesti, svetovali, naj se za sedaj ne briga za svojo morskno silo, a mesto tega tega naj: 1.) takoj začne z gradnjo družega tira na sibirski železnici, pa naj traja to tudi 3 leta; 2.) naj spravi na bojišče mnogoštevilno konjenico za nadvladovanje prostora in za nadaljevanje vojne v velikem zlogu; 3.) naj v Vladivostoku uvažujejo izkušnje Port Arturja in naj store kolikor le možno, da bo ta trdnjava nase potegnila še večje sile sovražnika, nego jih je Port Artur. Izlasti je v bogati meri preskrbeti v Vladivostoku za živila in streljivo.

To bi bila sredstva, s katerimi more Rusija še najhitreje doseči goraji končni cilj: izcerpljenje japonske vojne sile.

Zadnja poročila, ki krožijo v listih odločno zatrjujejo, da so se predsedniku ameriških Zjedinjenih držav posrečile priprave za mir med Rusi in Japonci. Dogovore radi pričetka je že končal. Rusi, kakor tudi Japonci so že menda sili vojske. Drugi pa mislijo, da za temi mirovnimi razpravami tiče Angleži, ki vidijo v nadaljevanju popoln poraz Japoncev in z Japonci vred svojega denarja, katerega so jako mnogo posodili Japoncem. Tudi se

baje Angleži boje, da bi s to vojsko Rusi pridobili tudi v trgovskem oziru premoč nad Angleži in bi te popolnoma spodrinili. Mogoče, da so to pravi vzroki, sicer bi Rusom toli neprijazni Američani in Angleži ne silili toliko z mirom.

Politični ogled.

Državni zbor začne dne 14. t. mes. zopet zborovati. Že v prvi seji se namerava razpravljati tudi o trgovski pogodbi z Nemčijo.

Nadvojvoda Jožef je umrl v Reki dne 13. junija. Rojen je bil l. 1833 v Požunu ter popolnoma v madjarskem smislu vzgojen. Med Madžari je bil zelo priljubljen.

Obe kmetski stranki na Češkem, češka in nemška, sta letos prvokrat v večjem številu nastopili v češkem deželnem zboru. Češki list „Politik“ sodi o njih: „Kmeti poslanci obeh narodov so se izkazali kot izvrstne moči. Vso snov imajo v oblasti in zraven imajo tudi srečo, da znajo to snov govorniško mojstersko spraviti k veljavi. Iz kmetskih poslancev se bodo razvile dobre, rabljive moči. Oni stojijo na trdnih tleh in imajo jasne smotre pred očmi. In to pomeni v politiki zelo mnogo.“ Taka sodba razveseli vsakega ki ljubi kmetstvo stvar!

Po slovanskem svetu. Bolgarska mornarica se je nedavno pomnožila za tri torpedovke, ki so razložene dospеле v Varno. — Zasedanje istrskega deželnega zbora je odgodeno, ker laška večina ni hotela priti k sejam, ako bi vladni zastopnik govoril tudi hrvaški.

Vendar enkrat! Iz Pule poročajo, da so v delavnici vojne mornarice odpustili 500 italijanskih delavcev, baje zato, ker so glasovali na volitvah z italijansko irredentarsko (izdajalsko) stranko. Odpustili jih bodo še več, ter nadomestili s slovanskimi in nemškimi delavci.

Dopisi.

Iz Slovenjgrada. (Naše narodne razmere.) Naša narodna trgovina kakor tudi narodna gostilna „Narodni dom“ v kljub nevolji tukajšnih in okoliških nemčurjev prav lepo napreduje. V gostilni se je pred kratkem marsikaj prenovilo in trgovina se bode že v par mescih za najmanje polovico povečala. Z veseljem poročamo, da se ljudstvo iz dežele, za katere je naš „Narodni dom“ v prvi vrsti namenjen, vsak dan bolj zaveda svojih narodnih dolžnosti in da je naš „Narodni dom“ znan tudi že preko mej našega lepega okraja! Na-

„In napravila si se tako, kot bi me ne hotela poznati več.“

Ivanka ga je pogledala začudano. Videl je v njenem pogledu očitanje: „ti sam nas nočeš poznati, sam si kriv, če te ne marajo drugi.“

Vzdihnil je, pozdravil in šel dalje.

Ivanka je pa obžalovala, da je takšen. „Koliko bi lahko koristil domovini, sedaj ji pa zadaja udarce . . . Ali je res takov, kakor pravijo“, se je vprašala . . . „Mogoče, da tudi ni res, da je samo preslepljen, kakor mnogo drugih. Treba mu le nekoga, da ga spravi na pravo pot.“

In mislila je dalje, nehote . . .

„Kdo naj ga vodi in spravi na ono pot ali ona?“

Zardela je stresla z glavo, kot bi hotela odpoditi te misli, „Dekle, mlado dekle voditi na pravo pot mladega fanta?! so se ji vsiljvale misli.“

Matej je pa mislil svoje, ali slučajno slično.

„Lepa je, ali Toni je še lepša. Vendar onega ponosa in milobe očes nima, kakor Ivanka . . .“

Slučaj ali kali? Naneslo je večkrat naključje, da sta se kje sročala in pogovorila. Spočetka kratko, a čim delj več. On se je jel bolj ozirati na se in biti pridnejši. Tudi otožnost mu je polagoma zginjevala.

Ali je bil to slučaj? — Morda!

Enkrat je vprašal očeta, koga bo volil.

„Komu sem obljubil?“

„Toraj ne Izidora?“

„Mu nisem obljubil in ga ne volim.“

„V resnici, oče?“

„Ali misliš, da bom drugače delal, kakor govori?“

„Dobro oče. Izidora ne.“

„Se ti je kaj pripetilo?“

„Nič posebnega.“

Oče je vedel za sinovo stvar, a ni mu rekel ničesar, akoravno mu ni bilo prav. Mislil si je, da ne bo nič iz tega. Sedaj je pa slutil, da se je nekaj prigodilo, akoravno mu Matej noče povedati. Matej je sicer prej večkrat mislil, kako bi nagovoril očeta, da bi volil Izidora, a je prej zagledal propad, predno je zletel vanj.

„Jaz pa pravim, da se ti je nekaj prigodilo,“ de oče.

„Ni vredno, da bi govoril.“

„Te je speljala ona Izidorova? Kaj?“

Matej molči.

„Dobro tako! Vedel sem, da to ni nič.“

Čemu si nisi iskal neveste iz hiše poštenjakov, ne pa si gledal za hčerami izdajalcev.“

Sin je hotel nekaj reči, a je obmolknil.

„Eno je. Dolžan sem Izidoru.“

„Plačajte mu! Čemu tlačniti izdajalcu.“

Stari je neverjetno pogledal sina. Kaj je rekel? Izdajalec? Se je li predrugačil? Videl je, da je Matej nekaj časa sem celo drug človek, ali da bi postal tak . . . to mu ni moglo v glavo.

„Kaj me gledate, oče?“

„Nič.“

„Vem, zakaj. Bil sem samo preslepljen in speljan. Hvala Bogu, našel sem pravo pot.“ Hotel je reči, da je našel nekoga, ki mu je pokazal pravo pot.

„Toraj plačate dolg?“

„Denar imam, da mu ga vržem takoj v gobe, ko se končajo volitve. Sedaj si pa naj stavi upe.“

Pogovor med očetom in sinom se je končal.

Ko je zopet enkrat po naključju srečal Ivanko jo jo uprašal o bralnem društvu.

Sprva je mislila, da se roga. Ko je pa videla miren pogled mu je odgovorila.

„Lepo mora biti, da se skupaj navdušujete in veselite.“

„Zelo. Boljše, kakor če bi posedali po gostilnah. Človek se še kaj nauči.“

„Kaj pa če bi jaz prišel“, pristavi za nekaj trenutkov. „Bi me odpodili?“

„Zakaj“, se je začudila deklica. Presenetilo jo je to vprašanje.

„Ali bi me ne?“

(Dalje sledi.)